

פ ר ט י כ ל ט ט כ"ד/2

מישיבת הועדה לעניני פנים שהתקיימה ביום ד'
ט"ו בסיון תש"י (31.5.50) בשעה 12.00
=====

נוכחים:

חברי הועדה:

- ב. פינץ - היו"ד
- ז. וורהפטיג
- א. פראי
- ת. טובי
- א. חושי
- ד. הכהן
- ס. סנה
- א. כהן
- י. בן-צבי
- א. שטל
- נ. ילין-סוד
- ש. מרלין
- ס. אלדין-זעבי
- י. גורי

פוזמנים:

פר נחמיאס - סגן המפקח הכללי של המשטרה.

נעדרו:

סדר-היום:

מסקנות ועדת החקירה בענין נצרת.

היו"ר ב. פינץ:

מסקנות ועדת החקירה בענין נצרת הוגשו
לנו בשני נוסחונות:

- (א) הנוסח של רוב הועדה;
- (ב) נוסח מסקנותיו של ד"ר סנה.

א. חושי:

כשם רוב הועדה.

אני מצטער מאד שלא הצלחנו להגיע למסקנות
סה-אחד; לפרות שעשינו מאנשים רבים לכן.
אנו בקשו את פר וורהפטיג; שהיה הפתון מכין חברי הועדה, כי ינסה
להגיע לידי פשרה עם ד"ר סנה - אבל לצערנו הוא לא הצליח.

בדרך כלל הודהו המסקנות של ד"ר סנה עם המסקנות
שלנו, וחילוקי הדעות העיקריים היו ביחס לסמל חיון.

נוסח המסקנות הוא כדלקמן:-

מסקנות וערת החקירה (ועדת פסגה של ועדת הפנינים)
על ההפגנה שהיתה בנצרת ב-22.2.50 ועל גורמיה.

הוערה נבחרה בישיבת ועדת הפנינים בהרכב דלקמן: דוד הכהן,
ז. וורהפטיג, א. מושי, אירוב כהן, ס. סגה.

בשעת החקירה בנצרת שמעה הוערה עדויות פפי אגודות ואישים
הבאים:

- המושל הצבאי בנצרת והגליל - מר טפלר
- מפקד המשטרה בנצרת - מר שגב
- סמל המשטרה - חיון
- סמל המשטרה - ג'ריס פסיד אליס
- שני חברי העירייה בנצרת.
- אחד משני הפצועים בשעת ההפגנה - סיף אללה עואד.
- הרופא הערבי שבדק את הפצוע הנ"ל - ד"ר עסטאללה.
- שלשה ב"כ ברית פועלי א"י, המסונפת להסתדרות.
- שלשה ב"כ קונגרס הפועלים המסונף למק"י.
- שלשה ב"כ ליגת הפועלים הדתיים.

לאחר שהוערה חקרה את העדים הנ"ל הוברר:

1. ההפגנה שהתקיימה ליד סטוד המושל הצבאי ב-22 בפברואר
1950 אורגנה ע"י קונגרס הפועלים בנצרת, הסודרך ע"ס מק"י.
2. הוברר כי הפגנת מחוסרי עבודה הפכה סיד להפגנה פוליטית;
המפגינים השמיעו למשל, קריאות כגון "אנו דורשים ביטול
הממשל הצבאי" וקריאה כזאת ברור שאין לה כל קשר עם דרישה
לעבודה.
3. מפקד המשטרה שיצא מכית המושל לקראת ההפגנה שנתרכזו מול
הבית, הזמין משלחת לפגישה עם המושל הצבאי; אולם המפגינים;
בהשפעת מר מונעס ז'רז'ורה, מסנהיגי המק"י במקום, סרבו
לשגר משלחת ודרשו שהמושל ירד אליהם.
4. כאשר המפגינים סרבו לשגר משלחת למושל דרש מפקד המשטרה
להתפזר, לאחר שהזהירם כחוק בקריאה ובשריקה.
5. לאחר שהמפגינים סרבו להתפזר, דרש המושל הצבאי ממפקד
המשטרה לאסור את מארגן ההפגנה מנעם ז'רז'ורה. הנ"ל גילה
התנגדות פיוזית ואחדים מחבריו לפתו את מפקד המשטרה.
6. סמל המשטרה מר חיון בראותו את מפקדו במצב - מסוכן לדעתו -
ירה שתי יריות, הראשונה באויר והשניה לתוך הקהל. - שניים
מהמפגינים נפצעו עקב היריות האלו. - הסמל לא קבל על כך
פקודה כל שהיא וירה על דעת עצמו. כיון שלפני דבריו ראה סכנה
למפקדו ולעצמו.
7. המצב הכלכלי בנצרת הוא עתה טוב בהרבה מאשר היה סיד לאחר
הכנוש, מספר מחוסרי העבודה ירד, מצב העבודה הולך ומשתפר,
הודות למאמצי הממשלה ולמרות שיערית נצרת מצדה לא עשתה דבר
לשפור מצב העבודה. ובמצב זה לא היה כל מקום להפגנה, ביחוד
אם להתחשב עם מצב הבטחון ועם השלטון הצבאי בשורר במקום.

לאחר ברור העבודות ושמיעת העדים הגיעה הועדה למסקנות
הבאות:

הסמל חיון התנהג בפזיזות כאשר ירה ללא קבלת פקודה כחוק. (א)
הועדה לא שוכנעה שהמצב באותו רגע אייב שטוש בנשק חם.

(ב) המושל הצבאי לא נהג שלא כהלכה. הוברר לו ערה מדברי כל העדים, כי המושל בענה תמיד לכל פשלת תושבים שפנתה אליו. גם הטעם היה מוכן לקבל פשלת ואף הודיע על כך למפגינים באמצעות ספקח המסורה. - וכאשר המפגינים טאנו לשגר אליו פשלת וטרבו להתפזר היה זה מחובתו של המושל לצוות לפזר את ההפגנה בכח.

(ג) ההפגנה לא היתה ספונטנית, לא נתכוונה לענין התעסוקה בלכר, אלא כוונה נגד השלטון הצבאי בנצרת.

מטרת ההפגנה היתה להוכיח שהממשלה בענית לתושבים דק תחת לחץ של הפגנות. - במקרה זה היה ידוע למארגני ההפגנה שבלאו הכי תחולק עבודה למחוסריה בעבור כמה ימים.

30.5.1950

הצעת מ.סנה למסקנות הועדה לחקירת ענין נצרת

1. ההתקהלות ליד בית המושל הצבאי בנצרת ביום 22 בפברואר 1950 סנתה בסך-הכל כמאתיים איש, מהם 150 בקרוב דורשי-עבודה רגילים הבאים יום-יום למשרד המושל, והשאר 50-60 מפגינים שעשו דרכם ממרכז העיר לבית-המושל. המפגינים העלו שלש סיפסאות: " לחם ! עבודה ! כיטול הממשל הצבאי !".

2. לא היה הכרח בטחוני לפזר את ההתקהלות בכוח. ולא-כל-שכן לשימוש באש יריות. בהפגנה לא היתה כל סכנה, לא לבטחון הצבור ולא לבטחון בית המושל או לבטחון אנשי הממשל הצבאי והמסורה. המושל הצבאי העיד לפני ועדת החקירה, כי "המצב לא היה רציני".

3. אין יסוד לטענה, כי שתי היריות נורו באויר לשם הפחדה. מבחינת תבאי המקום, סנדיקת הפצע של אחד הפצועים שהופיע לפני הועדה, וכן מעדותו של הרופא שהגיש לפצוע עזרה ראשונה - נמצא, כי לפל-הדעות יריה אחת גורתה ישר לקהל, מבלי שקדמה לה אזרה. רק בדרך גס לא היו קרבנות בנפש.

4. האחרא היחיד למעשה היריות הוא סטל המסורה חיון. הוא לא היה מוסטן לפתוח באש על דעת עצמו, והוא לא קבל לכך לא פקודה ולא יפוי-כח. טענתו, כי עשה זאת להגנצ חיי ספקדו, | הקצין שגב, הופרכה ע"י הקצין עצמו, שהעיר כי לא היתה צפויה לו סכנה.

הסטל חיון הוכיח, כי אין לו תכונות-אופי הדרושות לשרות במסרת ישראל, ויש להדיחו מן השרות.

5. התנהגותו של הקצין שגב היתה ללא דופי. הוא גילה סבלנות ראויה לאיש הסמלא תפקיד אחראי במקום שם שוררים יחסים ציבוריים ופוליטיים סורכבים, המחייבים הרבה תכונה וקור-רוח.

6. לגבי התנהגותו של המושל הצבאי, רב-סרן ססלר, אפשר לפתוח בקורת אל שלא גילה שום יזמה למען הרגיע את קהל המפגינים, ולא ניסה לפנות אליהם במישרין, אולם בקרת זו אינה חורגת מהערכת שיקול דעתו בלבד, ואין בה כדי להטיל עליו אשמה.

7. מב-התעסוקה, ששימש דחיפה ישירה להפגנה, מעורר אי-רצון כללי בקרב תושבי נצרת. כיטוף לכך נתנו לפני הועדה כל שלושת ארגוני הפועלים בעיר: קונגרס הפועלים הערבי, ברית פועלי א"י,

הליגה של פועלי בצרת (דתיים). אמנם טענ-התעסוקה שופר במידה מסויימת, מאז עברה העיר לידי השלטון הישראלי, אולם עדיין שוררת מצוקה של סובטלים ובקרב הפליטים, ויש לאחוז כאמצעים לתיקון המצב.

8. טכני להכנס בשאלת המסכנו או ביטולו של הממשל הצבאי בנצרת, כאשר שאלה זו חורגת מסמכות הועדה - מעירה הועדה את תשומת-לב הממשלה, כי יש בממשל הצבאי משום הפרעה להתפתחות הקינה של החיים הכלכליים בעיר (רשימות יציאה למקומות עבודה שמחוץ לעיר וכו') והכבדה על האוכלוסיה. כל נציגי הצבא בנצרת - ללא הבדל ארגון והשקפה - שהופיעו לפני הועדה, זייעו דרישה נמרצת לביטול הממשלה הצבאי.

9. בעיית התעסוקה ועבודות צבוריות בנצרת מחייבת שיחוף פעולה מצד המוסד המוניציפלי של העיר עם הממשלה, אולם בעיריה הממונה הקיימת סימי המנדט הבריטי אין לראות נציגות דמוקרטית של האוכלוסיה, ואין היא ממלאת את תפקידה כהלכה. לכן יש להחיש את הבחירות למועצת העיריה בנצרת.

א. חושי:

אשר לסמל חיון, הרי הונכר לנו שנורו שתי יריות שאחת מהן היתה באויר והשניה לתוך הקהל. המעשה הזה היה מעשה פזיזות, והמצב לא חייב כלל שימוש בנשק, בפרט מאחר שגם המפקד שעליו הגן חיון, סר שלא נשקפה סכנה לחייו. אני רוצה לומר לחברי הועדה, כי במידה שנתרשתי מן השוטר הזה - הרי זהו שוטר טוב, אבל אולי איננו מתאים דוקא לשרות בנצרת, היות וזהו שטח עדין ומלא קומפלקסים. ואני סבור שהוא היה מתאים לשרת בשטח יהודי. וכאנחנו מתנגדים למסקנתו של ד"ר סנה, שהסמל חיון איננו מתאים בכלל לשרת במשטרה.

אנו מצאנו כי המושל הצבאי ומפקד המשטרה התנהגו כהלכה. המושל היה סוכן לראות את המפגינים, ולא שמענו עליו תלונות. הוא הזמין משלחת של המפגינים, אך המשלחת לא רצתה לעלות עליו, אלא דרשה מן המושל שהוא ירד אליהם. וגם כאן יש לנו חילוקי דעות עם ד"ר צמח סנה. שמענו טפי המושל, שהוא שלח את סגנו יחד עם מפקד המשטרה אל המפגינים כדי להזמיןם ומפקד המשטרה אמר לאנשים שהוא מזמין את באי-כחם לפגישה עם המושל. אולם ראש המפגינים סר סונעם ז'רז'ורה אמר, שהוא הזמין רק אותו, ומשום כך לא רצה לעלות. בענין זה היו הידיעות שקבלנו מהמושל ומפקד המשטרה, והידיעות שקבלנו סר ז'רז'ורה - שונות. הם אמרו שהוא הזמין משלחת, וז'רז'ורה סר שהוא הזמין רק אותו.

ההפגנה לא היתה כלכלית אלא פוליטית. לפני כן הופצה שמועה כי תחולק עבודה באותו יום, בלשכת העבודה. ולפיכך התאספו אנשים על-פנת לקבל עבודה. אולם השמועה הזאת הופצה לא בלי סנה. כי ימים אחדים לפני כן אמר המושל לבא-כח לשכת העבודה שתחולק עבודה כעבור 10 ימים. אולם במקום לחכות ליום העשירי - הרי ביום התשיעי (22 לחודש) הפיצו שמועה, כי באותו יום תחולק עבודה. לפי הבטחתו של המושל צריך היה לחלק את העבודה ב-24 בפברואר.

מטרת ההפגנה היתה להוכיח לתושבים כי הממשלה בעניית רק תחת לחץ (היות וידעו כי בלאו הכי פחדאנו מחרתיים תחולק עבודה, וכך היתה להם אפשרות להוכיח לתושבים, כי אמנם רק הודות להפגנה חולקה עבודה כמה ימים אחרי כן).

יש לציין, כי במקום עדין בטו נצרת, מקום החי ופועל תחת שלטון צבאי - הפגנות הן דבר מסוכן. ולא רצוי שיקרו דברים כאלה, לא בנצרת ולא בכל מקום אחר החי תחת שלטון צבאי.

משום כך הגענו למסקנות האלה, ואני מבקש את הוועד לקבל את המסקנות של ד"ר ועדת המשנה,

אם חברי הוועד הקשיבו לדברי ההסבר של א. חושי, הרי לדעתי היתה זו ההגסקה הטובה ביותר למסקנות

ס. סנה:

שלי.

אם נקח למשל את ענין היריות, הרי לפחות יריה אחת נורתה ישר אל הקהל. גם בהודעת המשטרה, וגם בהודעת שר המשטרה בכנסת נאמר שנורו שתי יריות. גם במסקנות ד"ר הוועד נאמר שהיריה השנייה נורתה לתוך הקהל. אבל לדעתי אין לכנות את היריות האלה בשם "פוזיזות". יריה ישר לתוך הקהל אינה פוזיזות, ע"פ ענין פלילי. וזוהי לכל הדעות עבירה. האיש לא היה מוססן, הוא לא נתן אזהרה שהוא עוסד לירות, וגם לא היה הכרח בכך.

אני הבינתי מדברי א. חושי שאם הסמל חיון יש להעביר למקום אחר, שאין בו אוכלוסיה ערבית. אם כן מדוע אין הוועד מסליצה על כך? לדעתי אין להעסיק אותו בכלל במשטרה. אינני יכול להביא לשם מה צריכה המדינה לחפות על מעשיו של איזו שהוא סמל במשטרה? האם לאחר שאיזה שהוא כסמל נהג שלא כשורה - האם המדינה סוכרחה לחפות על מעשיו?

כן ברצוני לציין, שהקצין הנחקר נהג בתבונה בשעה שלפתו אותו, הוא לא הכה ולא שלף אקדח, אבל יש לי טענות ביחס למושל הצבאי. אינני מבין מדוע הוא לא סצא לנחון לצאת ולהרגיע את הקהל. בחור מושל המקום שתפקידו היה לרדת אל המפגינים ולנאום אליהם, ולהרגיע אותם. הוא היה צריך להסביר להם שהמדינה במצב קשה, ובצורה כזו לא יוכלו לספק להם עבודה, ולא יתגברו על כל הקשיים, וכן צריך היה לומר שהוא יעביר את דרישותיהם למשרד העבודה. על-כל-פנים שתפקידו היה להרגיע את הקהל. אולם לעומת זאת הוא ישב בחדרו. אני סלא כרסון תלונות לגבי מושל צבאי כזה, ולדעתי הוא לא טוב, ואני מסופק אם הוא בכלל מושל צבאי. אבל זהו ענין לשיקול דעת, ואינני יכול להטיל עליו אשמה, בגלל העובדה ששיקול דעתו לא היה נכון. כי אינני יכול להטיל אשמה על אדם ששיקול הדעת שלו אחר משל. אבל זהו מקום לבקרת.

את הקצין עצמו אני מזכה לחלוטין, כי הוא נהג

כשורה.

וביחס לסמל חיון, אני חוזר שוב ואומר, האם מצפון העם בממשלה - וזה הכנסת והממשלה - האם הם צריכים לחפות על מעשיו של איזה שהוא סמל? לדעתי אדם שחטא איננו צריך להיות במשטרה. במשטרה צריכים להיות אדם שאוהב את התושבים ולא שונא אותם, ואם הוא שונא - שיסג אצלו בבית ולא ישא את סמל המשטרה על כובעו.

אני אפשר לומר שיש לו שנאה. האיש נולד בארץ, מטיב לדבר ערבית, וחי כל הזמן עם ערבים. ואי-אפשר

א. חושי:

לומר שהוא שונא ערבים.

ס. סנה:

אל תפריז. זה אינו מקרה ראשון ביחס אלי. הוא רציביטט - וישנו ערבי בעולם האמת בגללו. לא ציינתי את זאת, כי לאחר שאדם עבר כבר מספס אחד, אין סזכירים לו זאת. אבל לדעתי אין לו תכונות אופייניות לשרות במשטרת ישראל. מה שאנו צריכים לעשות לטובת המשטרה הוא לרכוש את אסון התושבים אליה. וכן אני רוצה להגביר את אסון האוכלוסיה הערבית לסדינה היהודית, וכי ידעו שיש דין ויש דיין, ואם סמל משטרה חטא - יש מעליו סמלה ומעל הסמלה יש כנסת, והכנסת היא מצפון הדמוקרטיה. זוהי גם שאלה של פרטסיז'ה של המדינה. ואם ברור לכולם שהאיש חטא - מדוע זה לא נסליץ על הדחתו מן המשטרה? ע"י הזדהות עם מעשיו של חיון לא נגדיל את הפרטסיז'ה של מדינת ישראל. להיפך, ע"י הזדהות עם מצפון התושבים והאוכלוסיה אנו נגדיל את הפרטסיז'ה של מדינתנו. אנו שמענו בנצרת גם ארגון דתי קתולי, ואף הם נגד המעשה הזה.

אבל בענין חיון לא שמענו מהם אף מלה.

א. חושי:

פל.

ס. סנה:

היו שאלות פירוניות להוציא מהם דבר בענין זה.

לו חיון היה בסדר לא הייתי פרשני אותו. הוא ירה לתוך הקהל והוא צריך לתת את הדין על כך. ואני מבדיל בין הפדינה ובין המשטר של הפדינה, לבין המשטרה. אני חושב שזוהי גישה פטריוטית חוץ מזה שזוהי גם גישה אפיתית.

אני מייצג מפלגה פוליטית בפדינה - מפלגה פועלית. ואינני רוצה שבפדינה שלנו תהיינה יריות ללא הבחנה להפגנות של פועלים, ולא חשוב לי אם אלה פועלים ערבים או פועלים יהודים. אין כל הבדל בשבילי. במקרה זה הייתה זו הפגנה של פועלים שלא היו להם מקלות ולא אבנים. ולא הייתה זו הפגנה פוערת שהשתמשה באלימות, ולא היה כל הכרח להשתמש בגשק חם כנגדה. ואינני חושש שיש לקבל את הנימוקים של א. חושי ושל הועדה כולה ביחס לפטרות ההפגנה. אני מתנגד לכך שבאיזה מקום שהוא ידובר על הכוונות. אנו צריכים לראות מהו הרקע להפגנות האלה. ואחת הטבות לקשיים שבנצרת זהו הסמל הצבאי. יש צורך לנסוע לחיפה על-מנת לקבל רשיון לעבודה. בינתיים מפטידים זמן וימי עבודה. שמענו שהממשל הצבאי פוגע בחיים התקינים של העיר וחייה הכלכליים. משום כך אני מפנה את תשומת לבכם לכך, שהממשל הצבאי מפריע לחיים התקינים כגון: עבודה.

אני יכול להבין שאולי אי-אפשר לקיים בחירות במקום פטריים, אבל אני חושב שאין צורך להפריז, אני חושב שיש הכרח לפזר את היצור הזה שקוראים לו עירית נצרת. אלה הם אנשים שאין להם כל פגע עם העם. הם זרים לו. הם נתמנו ע"י ממשלת המנדט, והיחס איננו מעורר אימון בינם לבין הממשלה. שמעתי, כי הממשלה הציעה להם תקציב לעבודות צבוריות - אבל המועצה הזו לא רצתה לקבל זאת. חברי מועצת העיריה גילו גם יחס של שתיקה לכל העניין הזה. ואינני יודע אם בכלל ממשלת ישראל צריכה לתת להם תוקף. הם לא נציגי האוכלוסיה ולא נבחרו על ידה. ואם הם אינם נציגי האוכלוסיה - מדוע יש להחזיק בהם? הם גם לא שיתפו פעולה עם הממשלה. אני סבור שיש לקיים שם בחירות, או לפזר את המועצה הנוכחית. ואני חושב שאני חייב להגיד זאת.

ז. וורהפטיג:

מאמנים:

עשינו בסיון לסוג את שני הדינים והחשבונות, כי ההבדלים אינם כל-כך גדולים מן הצד העבודתי, חוץ מפרט אחד, שבו אינני מסכים לד"ר סנה. כפי שאנו מסכמים את העבודות - והיו שני עדים לכך - הידיה הראשונה הייתה באויר, והשני אל הקהל. שני עדים ערביים היו לכך. וגם הפצוע בצצטו העיד.

אין בינינו חילוקי דעות שההפגנה לא הייתה לתעסוקה גרידא. הייתה הפגנה עם סיסמאות פוליטיות.

ההבדלים שלנו בעיקר הם ביחס למסקנות. בנוגע לחיון, הרי כולנו מסכימים פה-אחד שחיון לא היה בסדר, אלא שאנו סבורים שאין זה מתפקידנו להחליט אם הוא צריך להשאר במשטרה או לא. אין מתפקידנו לפסוק פסק-דין בענין זה. מתפקידה של המשטרה הוא להוציא את המסקנות, בהתאם לדין-וחשבון שלנו. מתפקיד המשטרה לתבוע אותו לדין ולהסיק את המסקנות. וד"ר סנה יודע, כי בועדה דומה לענייני ערבים, הסקנו רק מסקנות, אבל לא פסקנו את הדין. אנו איננו בית-משפט אלא ועדת חקירה. אנו כועדת חקירה יכולים לפסוק שחיון לא היה בסדר, אבל מה יהיה גורלו - זה נתון להחלטת מוסדות אחרים.

אינני יכול להסכים למעייפים 8 ו-9 בהצעת ס. סנה ובעצם שני המעייפים האלה שללו מאתנו את האפשרות להגיע לד"ר סנה ההפגנה, ואין אנו רוצים לחרוג מן המסגרת הזאת, לא היה זה מתפקידנו לחקור את הסבב בכללו. וד"ר סנה מטיל בעצם את כל האשמה על הממשל הצבאי. כל אחד מאתנו יודע שממשל צבאי פירושו - הגבלת חופש התנועה של החושבים. זוהי הגבלת האוכלוסיה ואין זה נעים לחיות תחת ממשל צבאי. לא הוסכנו ולא הטילו עלינו לברר את ענין הממשל הצבאי, ואיננו יכולים להביע דעה בענין זה.

אשר למעייף 9 ממסקנותיו של ד"ר סנה בענין בחירת עירייה חדשה בנצרת, הרי אני סבור, שאם נלך בדרך זו, אזי בכל מקום שתקיימם הפגנה של 50-60 איש נבוא לידי מסקנה שיש לערוך בחירות חדשות לעירייה. גם אם נכון הדבר שיש צורך לערוך בחירות ולבחור בעירייה חדשה

בנצרת, הרי לא נכון הדבר, שכל ועדת חקירה, שיהא עליה לחקור דבר מסויים, מאמא, בכל מקום שהיתה שם הפגנה, תליע לידי מטקנה שיש למזר את המועצה הקיימת ולבחור במועצה חדשה.

ט. סנה:
אני השתדלתי להגיע לידי הסכם עם רוב הועדה עד קצה גבול אפשרותי.

ד. הכהן:
אני תוסך בדעה שאין זה מתפקידנו להכנס עתה לדיון על הממשל הצבאי ועל עיריית נצרת. לא הטילו עלינו את התפקיד הזה: לא הטילו עלינו חקירה בענין הממשל הצבאי, וכן לא הטילו עלינו לברר את יעילותה של עיריית נצרת. אנו נכנסים לענין זה ללא כל סמכות. בוסך לכך לא היתה כל בדיקה רצינית סצדנו בענין זה. אנו התרשמנו מן המצב רק אגב חקירה בענין ההפגנות, והממשל הצבאי ועיריית נצרת הוזכרו רק דרך אגב.

אשר לפיזור ההפגנה, אני חושב שהיה צורך לפזרה. אולם השאלה היא אם היה צורך לפזר את ההתקהלות הזאת בכוח. אני מסכים לכך שלא היה הכרח לפזר את ההפגנה בכוח, אבל היה הכרח לפזר. זהו גם ענין של פרסטיז'ה למדינתנו, בעיקר במקומות כאלה.

אשר לעובדה שמק"י עמדה מאחצא כאחורי כל הענין הזה - בזה נדמה לי אין כל חילוקי דעות.

א. חושי:
בסעיף ב' של המסקנות נאמר: המושל הצבאי נהג כהלכה. אני מציע לתקן: המושל הצבאי לא נהג שלא כהלכה.

התיקון נתקבל.

י. ספיר:
אני סוכן להצטרף למסקנות רוב הועדה, מחוץ לענין הידיה של השוטר חיון.
כן אני סוכן לקבל את דעת רוב הועדה, שאין להכניס למסקנות האלה את ענין הממשל הצבאי, או את ענין עיריית נצרת, אבל לעומת זאת אני מציע להעמיד לסדר-היום של הועדה של שני הסעיפים הנ"ל - כלומר לנהל בענין זה דיון מיוחד. ענין הממשל הצבאי אינו ענינה של נצרת בלבד, ישנם מקומות שונים הנמצאים תחת ממשל כזה, וזכותה של ועדת הפנים לדון בענין זה.

אשר לענין עיריית נצרת, אני מציע ששר הפנים יתן לנו אינפורמציה סלאה בענין זה.

הינ"ר נ. סינז:
בסקירת שר הפנים נסמרה לנו אינפורמציה גם בענין נצרת, ושר הפנים הבטיח אינפורמציה נוספת.

י. ספיר:
במסגרת הדיון שלנו על העיריות והרשויות המקומיות, בקדיש גם דיון על עיריית נצרת.

אשר לשוטר חיון. אני סבור שענין הידיה הוא הרבה יותר חשוב ממה שהיא הוצג כאן. עצם הידיה לתוך הקהל זהו ענין חשוב למדי, ושאלה היא אם היה צורך בכך מבחינה בטחונית. ולא חשובה העובדה אם זה קרה בנצרת - במקום צדין מבחינה בטחונית - או בין אם זה קרה בכל מקום אחר. גם אם המצב בנצרת היה מצדיק שמוש בכוח - על כל פנים אינו מצדיק יריות לתוך הקהל. ואני חושב שכל מדינה תרבותית היתה מתיחסת אליה בחומרה יתרה.

אני רוצה לשאול מדוע לא הועמד הסמל חיון למשפט?

א. חושי:
אנו ראינו פרטיכל של משפט דיסציפלינרי במשטרה, והמשפט זיכה אותו.

לפני שלשה חדשים שלחה הסמסלה נציג לעיריית נצרת על-מנת לחפש דרך כיצד לפרק אותה. חברי המועצה לא רצו להענות לכך, אולם עכשיו המצב השתנה ויש להם כ-4 חברים אשר מוכנים להתפטר. לדעתי זוהי הזדמנות טובה למסלה להרכיב מועצה חדשה בנצרת. ברצוני לציין שעיריית נצרת מורכבת מ-9 חברים. שנים מהם נמצאים בחו"ל, אחד סתם. נשארו רק 6 חברים במועצה, ואם לישיבה באם רק חמשה - אזי אין קוורום ואי-אפשר לקיים את הישיבה.

אני מציע שועדת הפנים, והסמסלה, ידונו בדבר וימצאו דרך לפעול בענין זה.

מר נחמיאס:

סגן המפקח הכללי של
המטרה.

אמנם מר סנה לא אמר שחיון הוא שונא ערבים, אלא הוא ציין זאת כאפשרות שהוא שונא ערבים, ובכלל יש להוציאו מן המטרה. אני רוצה להבטיח למר סנה ולכל יתר חברי הועדה, כי בשעה שאנו באים לפנות סמל או קצין לשרת באיזור ערבי - לא רק שאנו בודקים שהוא לא יהיה שונא-ערבים, אלא אנו מקפידים על כך שידע ויכיר את הערבים, את שפתם ומנהגיהם, ושיהיה לו יחס אליהם. לגבי הסמל חיון כל הפרוצס הזה הולפעל בטלואו ואני רוצה להבטיח לכל הנוכחים, שהועדה אשר הרכיבה את הסגל המטרה בנצרת - מצאה את הסמל חיון מתאים בהחלט לתפקידו.

הסמל חיון הועבר מנצרת לאחר המקרה הזה, כדי לסנוע אינצידנטים הן ע"י מתושבים מצד אחד, והן ע"י חבריו מצד שני, כי ברור שלו הסמל חיון היה נשאר בנצרת, היה מישהו בודאי שתנכל אליו, ולא היה זה סוסיף טובה רבה על האוירה השוררת בנצרת.

מה שנוגע לבתי הדין המטרתיים, ברצוני להעיר שלמטרה יש הסמכות להרכיב בית-דין למשפטים שונים בקשר לכל מיני עבירות. לבתי הדין האלה ישנה סמכות סלאה ודינם כדין בתי משפט רגילים, ואין כל אפשרות, מבחינהאש חוקית, להעמיד אדם לדין בבית משפט אזרחי, באם הוא נשפט כבר על אותה עבירה בבית-דין של המטרה. כפי שחברי הועדה נוכחו לדעת, מהפרטיכל של משפט חיון, הרי הפרוצדורה בבית-דין מטרתית היא דייקנית וחמורה, כפי שזה נהוג בבית משפט רגיל.

לאחר המקרה של חיון, הורכב מיד בית-דין שישבו בו שלשה קצינים אחראים, תובע, וקצין-סגן. יש לציין שהדעות היו מחולקות. מ-3 שופטים, שני שופטים זיכו אותם, אבל זיכו אותם מתוך ספק אם אמנם המטבות היו עלולות לעורר בלבנו של הסמל חיון דאגה רצינית לחייו של הקצין שגב, ההרגשה של הקצין שגב כרגע זה, אינה יכולה לשנות בהרבה, כי הסמל חיון יכל היה לראות אחרת את המצב. השופט השלישי הסתייב, ומצא שלא היתה הצדקה להתנהגותו של חיון כרגע זה.

א. חוסי:
השופט השלישי הסתייג רק מפרט זה, אבל לא מעצם הזכוי.

מר נחמיאס:

סגן המפקח הכללי של
המטרה.

לאחר כל הפגנה, קשה לקבל תמונה ברורה מן המתרחש, מן העדויות של המשתתפים עצמם.

על-כל-פנים אני רוצה להבטיח לחברי הועדה שאין אנו עוברים לסדר היום לאחר איזה שהוא מקרה של יריות, ובעיקר יריות ע"י שוטרים.

ת. טובי:
ברצוני לדעת אם בין המפגינים היו גם חברים מטרתית פועלי א"י.

א. חוסי:
מנין לנו לדעת. לא בדקנו.

ת. טובי:
מדוע לא הורשה הפצוע השני להופיע בפני הועדה.

אנו הזמנו עדים. היה מפוע אחד ואותו הזמנו.
היה רופא - ואותו הזמנו.

א. חוסיין:

סר נחמיאס:
סגן המפקח הכללי של
המסטרה,
מנצח מוזיקה
בקשר לקבלת עבודה, או לרגלי עסקים אחרים, ואין להתעלם מן המציאות הזאת.
אשר לפצוע השני, ברצוני להעיר שבתחילה
היה ידוע למסטרה כי נפצע איש אחד וזאת ראו מיד. אולם כעבור 8 ימים
הודיע אדם שני למסטרה שהוא נפצע באותה ההפגנה.

האם ידוע למסטרה הסקרה עם חיון בדבוריה -
(סקרה רצה)?

ה. טובי:

אין שום סקרה במסטרה, ובפרט סקרה של רצה,
שהמסטרה אינה יודעת עליו.

סר נחמיאס:

האם לא היו יותר מאשר 50-60 ספנינים?

א. שפסל:

היו כ-150 איש, אבל בדרך-כלל נמצאים בחצר -
מספר גדול של אנשים. ספנינים היו למעשה

ד"ר סנה:

רק חמשים עד ששים איש.

אני לא אמרתי שחיון הוא שונא ערבים. אני
אמרתי שאם הוא שונא ערבים - ששנא ישנא

ד"ר סנה:

אותם בכיתו ולא במסטרה.

גנרל רייב סינז:
חבר הכנסת וורהפטיג הציג פעם בועדה את
שאלת סקרה ההריגה בעין-שטר. הוא גם פנה
ליו"ר הכנסת בענין זה. קבלתי עכשיו מכתב סטזכירות הכנסת האומר שזוכם
שהשאלה תובא לדיון בועדת הפנים. דברתי על כך גם עם סר נחמיאס, ואני
מבין שאנו נוכל לקבל אינפורמציה בענין זה, אם לא בישיבה זו, אזי
בישיבה אחרת.

ז. וורהפטיג:
יש לי תוספת לענין סקרה ההריגה ששפוטא
בעין-שטר. קבלתי מכתב ובו תלונה, כי בשעת
החקירה ביחס למקרה ההריגה בעין-שטר, היכונן עדה אחת במסטרה. פניתי
בענין זה לשד המסטרה ומסרתי לו את העובדות. לא פניתי בשאלתה בענין
זה, כי לא רציתי להביא את הענין לידי דיון פומבי בכנסת. אולם לצערי
הרב עד היום לא קבלתי תשובה בענין ההכאות במסטרה. אולם עכשיו קבלתי
מכתב שנס' האומר, שקצין המסטרה במקום הזמין את העדה הזאת וניסה לשדל
איתה להכחיש את הדברים ביחס להכאות. אולם העדה טרבה לעשות כן.

ברצוני להוסיף שקבלתי תלונות נוספות על
סקרי הכאות במסטרת כרכור. אני חושב ששר המסטרה או נציגו צריך לתת
לנו תשובה בענין זה.

היו"ר ב. סינז:
בהזדמנות זו אני רוצה לשאול את סגן המפקח
הכללי של המסטרה באם ידוע לו המקרה הבא:
בראשון-לציון קיים מוסד ילדים - עליית-נוער - של אגודת פועלי ישראל
לפני עשרה ימים בערך חדרו מסתננים למוסד הילדים ובגנבו חפצים שונים.
פנהל המוסד פנה למפקד המסטרה בראשון-לציון ובקש ממנו שפירה על המקום.
מפקד המסטרה ענה שהוא איננו יכול לעשות זאת והמוסד צריך לקחת שומר
פרטי שיסמור על המקום. אני רוצה לשאול אם זוהי תשובה מספקת
ואם המוסד צריך לקחת שומר אשר ישמור מפני מסתננים.

י. ספיר:
מתוך העתונות הוברר לי, כי ב-1 במאי ש.ז.

הלכה בראש ההפגנה בפתח-תקוה תזמרת של המסטרה. אני רוצה לשאול אם המסטרה מעמידה לרשות גופים שונים בצבור את התזמרת שלה, על שם תלכשתה ועל כליה - האם גוף רשמי בסדינה מסתתף בהפגנות פוליטיות, או שהדבר נעשה תמורת תשלום - אז כדאי להביא זאת לידיעת גופים אחרים בצבור.

בזמן המצור בראש-העין נקטה המסטרה בעמדה סיוחדת - עמדה של אי-התערבות. האם אפשר לקבל הסברים בענין זה.

האם אפשר לקבל אינפורמציה בקשר לשנויים שחלו באיזורי המחוזות של המסטרה. אני חושב שבענין חלוקת מארץ למחוזות אין התאמה בין המחוזות של המסטרה, בין המחוזות של משרד הבריאות וכו' - אי-התאמה הזאת מכניסה ערכוביה בספכויות המחוזות וכדאי היה לתאם את חלוקת האיזוריים.

האם אפשר לקבל אינפורמציה על הריאורגניזציה במחלקה הפלילית של המסטרה. שם חלו שנויים יסודיים שיש להם משמעות רבה - ולא אדמיניסטרטיבית פנימית. אני מבקש לקבל אינפורמציה בענין זה.

שטרלין:
לפני זמן מה הופיע חוברת אנונימית בשם "אני מאשים" חוברת השפצה נגד הארגון הצבאי הלאומי ונגד תנועת-החרות. אני רוצה לדעת אם זוהי מספכות המסטרה לעקוב ולגלות את מקורן של החוברות האלה. על החוברות לא פוזר לא שם המחבר ולא שם הסופים. באם סגן מפקח המסטרה מעונין בכך, אני יכול להמציא לו את החוברת.

בשבועות האחרונים התפרצו בלילה למערכת "חרות" אלטונים. אעפ"י שהודענו על כך למסטרה - לא נעשו לעת-עתה שום צעדים בנידון זה. אני רוצה לדעת אם המפקחים הללו ידועים לכם.

א. טראי:
כזכור ערכה הועדה ביקור בבתי הסוהר יחד עם חברי פועדת החוקה. ברצוני לברר משהו ביחס לבתי הכלא, הנסבאים תחת פיקוח המסטרה. בעתון "סעריב" קראתי לפני זמן מה ידיעה על משפט שהתנהל בפני כב' השופט שורקמן בחיפה נגד שני נערים. בעת המשפט נספר ע"י הנערים, כי בשעת שהותם בכלא המסטרה הם נפגעו ע"י כלב מסטרי אשר נשך את הנערים. אמנם נאמר ע"י הקטיגור בעת המשפט, כי הנשיכות היו קלות. אבל עצם העובדה על נשיכות בכלא המסטרה מעוררת שאלות. הייתי רוצה לקבל תשובה בענין זה.

ת. שובי:
ב-1 במאי היו התפרצויות ליד סועדון סק"י ברמלה ונפצעו כמה אנשים. שמונה מהם היו פצועים קשה. המסטרה אסרה בזמנו מספר אנשים שהיו בתוך הסועדון בעת ההתפרצות. אחד מהם שמו מנחם, שהוא קריטיבל, ידוע ברמלה. כעבור זמן מה נאסר שיחררה המסטרה מספר אנשים, וגם הוא היה ביניהם. אני רוצה לדעת מה הם הצעדים שהמדינה נוקטת נגד האנשים האלה, וכן ברצוני לדעת מה היתה הפנה שכעבור כמה ימים אסרו אחד מהנפצעים, ורק לאחר התערבות הוא שוחרר כעבור 15 יום.

ביפו גר דרוזי אחד בשם פרחן פליד אבו-רוזי. אצלו אם לפי הכרזות המטשלה הוא הגיש בקשה להחזיר את אשתו ו-3 ילדיו. אשתו והילדים חזרו ברשות הצבא ליפו בתחילת חודש אפריל ש.ז. אחד מהבנים שלו - מוחמד - בן 14, חזר גם הוא, בהתאם לרשיון שקבל אביו. אולם לאחר שהוא הגיע אסרה אותו המסטרה בטענה שהוא איבדו בנו של פרחן פליד אבו-רוזי, והעבירה אותו אל מעבר לגבול. המסטרה טענה שהוא אחיו של פרחן פליד אבו-רוזי ולא בנו. האב המציא למסטרה את כל האמת התעודות המוכיחות שאמנם זהו בנו, וכך עדויות של אנשים הטכירים אותו, אולם ללא הועיל. הבן חזר שוב, אולם המסטרה הרחיקה אותו שנית. אני פניתי בענין זה לשר המסטרה בכתב, ועדיין לא קבלתי תשובה לכך. קודם כל היתה הבטחה מאת שר הפנים, שכל אלה שנכללו בתכנית איחוד המשפחות, אפילו אם הם באים ללא רשיון - לא יגורשו (זה היה בזמן הדיון על אבו-גוש) ושנית, אותו הילד מוחמד בן ה-14 בא ברשיון. אני מבקש תשובה בענין זה.

י. בן-צבי

הגיעו אלי ידיעות על פרוקו של חיל הספר,
חלק יצורף למסורת ישראל, וחלק ישאר בצבא.
הייתי מבקש לקבל אינפורמציה משר המסורה בענין זה, וכן ידיעות על
הרכבו, היקפו והיקף פעולתו של חיל-הספר.

היו"ר ב. פלג

שרם שמעביר את הבקשה הזאת לשר המסורה, עלי
לבוא בדבריה עם משרד הבטחון ועם ועדת חוץ
בטח ובטחון, כדי לקבל הסכמתם לסיון בשאלה זו בוועדת הפנים.

הובעה משאלה ע"י חבר הכנסת ספיר לבקש פאת
הממשלה להמציא לנו דו"ח של מר נורוק על בעיות הארמיניסטריציה
והשלטון המחוזי. אם הועדה חושבת זאת לנכון, אני מעביר למזכירות
הממשלה את הבקשה הזאת ונבקשה שישלחו לנו את הדו"ח הזה.

אני מבקש את מר נחמיאס להשיב לנו על כל
השאלות שנשאלו כאן, בישיבה הבאה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.45

=====